

En Tajler

Prznica

Ponovo ispričana
Šekspirova
Ukročena goropad

Preveo
Marko Mladenović

■ Laguna ■

Naslov originala

Anne Tyler

VINEGAR GIRL

Copyright © Anne Tyler, 2016

First published as Vinegar Girl by Anne Tyler

Translation copyright © 2017 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

HOGARTH
SHAKESPEARE

„Šekspir nije bio čovek svog doba,
već čovek za sva vremena.“

BEN DŽONSON

Više od četiristo godina Šekspirova dela se izvođe, čitaju i vole širom sveta. Reinterpretirana su za svaku novu generaciju, bilo kao tinejdžerski filmovi, mjuzikli, naučnofantastični filmovi, japanske ratničke priče ili književne obrade.

U projektu *Hogart Šekspir* priznati i rado čitani književnici današnjice obrađuju Šekspirova dela. Ovaj serijal prevodi se u više od dvadeset zemalja.

Prva glava

.....

KEJT BATISTA JE RADILA U VRTU IZA KUĆE KADA JE čula kako u kuhinji zvoni telefon. Uspravila se i oslušnula. Sestra joj je u kući, mada možda još nije budna. A onda je telefon zazvonio još jednom, pa još dvaput, i kada je konačno začula sestrin glas, bilo je to samo saopštenje na telefonskoj sekretarici: „Ća-ooos! Mi smo? Nismo kod kuće, izgleda? Zato ostavite...”

Dotad je Kejt već išla krupnim korakom prema stepenicama na zadnjem ulazu, zbacujući kosu s ramenâ i ozlojeđeno coknuvši jezikom. Obrisa ruke o farmerke i trgnu vrata s komarnikom. „Kejt“, govorio je njen otac, „javi se.“

Podigla je slušalicu. „Šta je?“, upita.

„Zaboravio sam ručak.“

Pogled joj skrenu na pult pored frižidera, gde je, kako se moglo i pretpostaviti, njegov ručak stajao tačno tamo gde ga je ona stavila prethodne noći. Uvek je koristila

one providne najlonske kese iz supermarketa u kojima se kupuju voće i povrće, i sadržaj se jasno video: plastična kutija za sendviče i jabuka. „Ha“, reče.

„Možeš li da ga doneseš?“

„Da ga donesem *sada*?“

„Tako je.“

„Pobogu, oče. Nisam *Poni ekspres*“, reče ona.

„Šta drugo imaš da radiš?“

„Nedelja je! Plevim kukurek.“

„Ah, Kejt, ne budi takva. Samo uđi u kola i skokni ovamo; budi dobra devojka.“

„Uf“, rekla je, pa zalupila slušalicu i uzela s pulta kesu sa ručkom.

U tom razgovoru bilo je nekoliko čudnovatosti. Prva je bilo to što se uopšte odigrao; njen otac nije verovao telefonu. U stvari, njegova laboratorija nije ni *imala* telefon, što je značilo da je sigurno zvao s mobilnog. A i to je bilo neobično, pošto je mobilni telefon kupio samo zato što su njegove ćerke navaljivale. Kada ga je nabavio, obuzela ga je kratkotrajna manija kupovanja aplikacija – uglavnom raznih vrsta naučnih digitrona – da bi nakon toga sasvim prestao da ga zanima, a sada ga je u potpunosti izbegavao.

Zatim je tu bila i činjenica da je ručak zaboravljao otprilike dvaput nedeljno, ali to nikada ranije nije primećivao. U suštini, čovek nije jeo. Kejt bi se vratila kući s posla i zatekla njegov ručak kako i dalje dreždi na pultu, pa čak i tada je morala da ga doziva tri ili četiri puta pre nego što bi došao da večera. Uvek je imao neka

pametnija posla, da čita neki časopis ili da pregleda beleške. Verovatno bi umro od gladi da živi sâm.

Ako je zaista malčice i ogladneo, mogao je jednostavno da izađe i kupi nešto. Njegova laboratorija se nalazila blizu kampusa Univerziteta „Džons Hopkins“, gde sve vrví od sendvičara i dragstora.

A povrh svega, još nije bilo ni podne.

Ali dan je bio sunčan i prijatno vetrovit, mada svež – prvo donekle lepo vreme posle duge, teške, ljute zime – i zapravo joj nije smetalo što ima izgovor da izađe u svet. Međutim, neće ići kolima; pešačiće. Neka je čeka. (On sâm *nikada* nije išao kolima, osim ako je trebalo da preveze neku opremu. Bio je pomalo opsednut zdravljem.)

Izašla je na ulazna vrata, zatvorivši ih za sobom posebno snažno pošto ju je živciralo što Bani još nije ustala. Biljni pokrivač duž staze ispred kuće bio je pun grančica i izgledao je neuredno, pa je rekla sebi da će ga doterati kada završi s kukurekom.

Držeći kesu s ručkom za vrat uvezan plastificiranom žicom i mašući njome, prošla je pored kuće Mincovih i kuće Gordonovih – dražesnih ciglenih zdanja u kolonijalnom stilu i s centralnim hodnikom, kakva je i kuća porodice Batista, mada bolje održavanih – i zašla za ugao. Gospođa Gordon je klečala među svojim žbunovima aza-leje i malčem* zagrtala korenje. „Zdravo, Kejt!“, otpeva ona.

* Malč – materijal kojim se prekriva prostor oko biljaka radi sprečavanja rasta korova i dekoracije. (Prim. prev.)

„Ćao.“

„Izgleda da proleće možda pomišlja da dođe!“

„Aha.“

Kejt je nastavila krupnim korakom ne usporavajući, dok se za njom vijorila njena jakna od jelenske kože. Ispred nje su poput puževa milele dve mlade žene – najverovatnije studentkinje „Hopkinsa“ „Videla sam da hoće da me pita“, govorila je jedna, „pošto se stalno nakašljavao onako kako to rade, znaš? Ali onda ništa ne kažu.“

„Obožavam kad su tako stidljivi“, reče druga.

Kejt ih je zaobišla i produžila.

U sledećoj ulici skrenula je levo, prema mešovitijem kraju stanova, malih kafea i kuća podeljenih na kancelarije, da bi na kraju zavila ka još jednoj ciglenoj kolonijalki. Ova je imala manje dvorište nego kuća Batistinih, ali veći, velelepniји trem. Na šest ili osam pločica pored ulaznih vrata bila su ispisana imena raznih neuobičajenih organizacija i nepoznatih malih časopisa. Međutim, nije bilo pločice za Luisa Batistu. Njega su tokom godina seljakali po tolikim različitim zgradama, da bi konačno završio na toj sirotanskoj lokaciji blizu Univerziteta, ali kilometrima daleko od medicinskog kompleksa, pa je verovatno naprosto zaključio da pločica ne вреди truda.

Na jednom zidu u predvorju nalazilo se mnoštvo poštanskih sandučića, dok je rasklimatana klupa ispod njih bila prekrivena klizavim hrpama letaka i jelovnika restorana brze hrane. Kejt je prošla pored nekoliko kancelarija, ali otvorena su bila samo vrata *Hriščana*

za *Budu*. Unutra je načas ugledala tri žene okupljene oko stola za kojim je sedela i četvrta žena i tapkala se papirnom maramicom po očima. (Uvek se *nešto* događa.) Kejt je otvorila jedna druga vrata u dnu hodnika i sišla niz strme drvene stepenice. Na dnu je zastala da ukuca šifru: 1957, godina kada je Vitepski prvi put odredio kriterijume za autoimune bolesti.

Prostorija u koju je ušla bila je malena, opremljena samo kartaškim stolom i dvema metalnim stolicama na rasklapanje. Na stolu je stajala smeđa papirna kesa; drugi ručak, kako se činilo. Stavila je očev ručak pored nje a zatim otišla do jednih vrata i dva-tri puta žustro pokucala. Trenutak kasnije, njen otac promoli glavu – ćelavo teme, sjajno i glatko kao saten i obrubljeno uskom trakom crne kose, i maslinasto lice naglašeno crnim brkovima i naočarima okruglih stakala bez okvira. „Ah, Kejt“, rekao je. „Uđi.“

„Ne, hvala“, reče ona. Nikada nije mogla da podnese mirise tog mesta – slabašan, rezak miris same laboratorije i miris suve hartije iz sobe za miševе. „Ručak ti je na stolu“, rekla je. „Zdravo.“

„Ne, čekaj!“

Okrenuo se od nje da se obrati nekome u sobi iza sebe. „Pjoderu? Dođi da se pozdraviš s mojom ćerkom.“

„Moram da idem“, reče Kejt.

„Mislim da se nikada nisi upoznala s mojim pomoćnikom za istraživanje.“

„Nema veze.“

Ali vrata se otvoriše šire, i jedan snažan, mišićav muškarac s ravnom žutom kosom priđe i stade pored njenog oca. Njegov beli laboratorijski mantil bio je toliko prljav da se bezmalo slagao s bledosivim radnim kombinезonom doktora Batiste. „Vauv!“, reče on. Ili je bar tako zvučalo. Sa divljenjem je buljio u Kejt. Muškarci su često imali takav izraz na licu kada je prvi put vide. Bilo je to zbog gomile mrtvih ćelija: njene kose, koja je bila modrocrna i talasasta i dopirala joj do ispod struka.

„Ovo je Pjoder Čerbakov“, reče joj otac.

„Pjotr“, ispravio ga je čovek, ne dopuštajući nimalo prostora između oštrog *t* i namreškanoг, zakotrljanog *r*. I „Ščerbakov“, praskavo ispljunuvši tu zbrku suglasnika.*

„Pjoderu, ovo je Kejt.“

„Ćao“, reče Kejt. „Vidimo se kasnije“, reče ocu.

„Mislio sam da bi mogla malo da ostaneš.“

„Zbog čega?“

„Pa, moraćeš da vratiš moju kutiju za sendviče, zar ne?“

„Pa možeš i sam da je vratiš, zar ne?“

Iznenada začuše huktanje i oboje pogledaše ka Pjotru. „Ista kao devojke u mojoj zemlji“, rekao je on, ozaren širokim osmehom. „Tako nevaspitana.“

„Ista kao *žene*“, reče Kejt prekorno.

„Da, i one. Bake i tete.“

* Na engleskom se piše *Shcherbakov*. (Prim. prev.)

Digla je ruke od njega. „Oče“, reče, „hoćeš li reći Bani da prestane da ostavlja onakav nered kada joj dolazi društvo? Jesi li video TV sobu od jutros?“

„Da, da“, reče njen otac, ali dok je govorio vraćao se u laboratoriju. Kada se vratio u prostoriju, gurao je visoku stolicu bez naslona na točkićima. Parkirao ju je pored stola. „Sedi“, reče joj.

„Moram da se vratim; imam posla u vrtu.“

„Molim te, Kejt“, rekao je. „Nikada mi ne praviš društvo.“

Ona se zablenu u njega. „Ne pravim ti *društvo*?“

„Sedi, sedi“, rekao je on, pokazujući ka stolici. „Možeš da uzmeš deo mog sendviča.“

„Nisam gladna“, rekla je. Ali nespreno se popela na stolicu, i dalje zureći u njega.

„Pjoderu, sedi. Možeš i ti da podeliš sa mnom sendvič, ako hoćeš. Kejt ga je napravila posebno za mene. Integralni hleb s puterom od kikirikija i medom.“

„Znate da ne jedem puter od kikirikija“, reče mu Pjotr strogo. On izvuče jednu stolicu na rasklapanje i smesti se u uglu nasuprot Kejt. Njegova stolica je bila znatno niža od njene, pa je videla kako je kosa počela da mu se proređuje na temenu. „U mojoj zemlji, kikiriki je hrana za svinje.“

„Ha-ha“, reče doktor Batista. „Baš je šaljiv, zar ne, Kejt?“

„Molim?“

„Jedu ga s ljuskom“, reče Pjotr.

Ne ide mu izgovor diftonga *th*,* primetila je Kejt. A i samoglasnici kao da su mu kraći nego što treba. Nije imala strpljenja za strane naglaske.

„Jesi li se iznenadila što se služim mobilnim telefonom?“, upitao ju je otac. Iz nekog razloga, još je stajao. Izvukao je telefon iz džepa na kombinezonu. „Imale ste pravo; ume zgodno da posluži“, reče. „Od sada ću češće da ga koristim.“ Načas se namrštio na njega, kao da pokušava da se seti šta je. Zatim pritisnu jednu tipku i podiže ga sebi ispred lica. Čkiljeći, odmače se nekoliko koraka. Začulo se mehaničko škljocanje. „Vidiš? Pravi fotografije“, reče.

„Obriši je“, naredi mu Kejt.

„Ne umem“, rekao je, i telefon ponovo škljocnu.

„Dođavola, oče, sedi i jedi. Moram da se vratim u vrt.“

„Dobro, dobro.“

Sklonio je telefon i seo. U međuvremenu, Pjotr je otvarao svoju kesu s ručkom. Izvadio je dva jajeta a zatim i bananu i stavio ih na spljoštenu papirnu kesu ispred sebe. „Pjoder veruje u banane“, u poverenju reče doktor Batista. „Ja mu neprestano govorim o jabukama, ali sluša li on?“ Otvarao je sopstvenu kesu s ručkom i vadio jabuku. „Pektin! Pektin!“, reče Pjotru, mašući mu jabukom ispred nosa.

* U zamenicama *they* i *them*, koje se odnose na svinje i kikiriki. (Prim. prev.)

„Banane su čudesna hrana“, reče Pjotr mirno, pa je uzeo jednu i počeo da je ljušti. Lice mu je gotovo šesto-ugaono, zapazila je Kejt – jagodice mu se šire u dve zašiljene tačke, uglovi vilice su još dve tačke koje se nagnju prema tački brade, a dugi pramenovi kose razdvajaju mu se iznad čela i obrazuju tačku na vrhu. „I jaja“, govorio je. „Kokoške jaje! Tako pametno celovito.“

„Kejt mi pravi sendvič svake bogovetne noći pre nego što ode na spavanje“, reče doktor Batista. „Vrlo je posvećena domaćica.“

Kejt trepnu.

„Mada, puter od kikirikija“, reče Pjotr.

„Pa dobro, da.“

„Da“, reče Pjotr uzdahnuvši. Pogledao ju je sažaljivo. „Ali *lepa* jeste.“

„Treba da joj vidiš sestru.“

Kejt reče: „Oh! Oče!“

„Šta?“

„Ta sestra je gde?“, upita Pjotr.

„Pa, Bani ima tek petnaest godina. Još ide u srednju školu.“

„Okej“, reče Pjotr. Vratio je pogled na Kejt.

Kejt oštro odgurnu stolicu unazad i ustade. „Ne zaboravi kutiju za sendviče“, reče ocu.

„Šta! Ideš? Zašto tako brzo?“

Ali Kejt samo reče „Ćao“ – ponajviše se obraćajući Pjotru, koji ju je odmeravao pogledom – pa odmaršira do vrata i naglo ih otvori.

„Katarina, najdraža, nemoj tako brzo da odeš!“ Njen otac ustade. „O, bože, ovo uopšte ne ide kako treba. Ima mnogo posla, Pjoderu, samo to je u pitanju. Nikada ne mogu da je nagovorim da sedne i malo predahne. Jesam li ti rekao da upravlja čitavom našom kućom? Vrlo je posvećena domaćica. Oh, to sam već rekao. A uz to ima i stalan posao. Jesam li ti rekao da radi kao vaspitačica u predškolskom? Divno ume s malom decom.“

„Zašto tako *govoriš*?“, upita Kejt, okomivši se na njega. „Šta te je spopalo? Ne podnosim malu decu; znaš to.“

Pjotr opet huknu. Cerio joj se. „Zašto ti ne podnosiš malu decu?“, upita je.

„Pa, ako si primetio, nisu preterano bistra.“

On ponovo huknu. Tako hukćući i držeći bananu, podsećao ju je na šimpanzu. Okrenula se i besno izašla, pustivši da se vrata zalupe, pa stade da preskače po dva stepenika odjednom.

Čula je kako se vrata iza nje opet otvaraju. Otac joj doviknu: „Kejt?“ Čula je njegove korake na stepenicama, ali je žustro nastavila ka prednjem delu zgrade.

Njegovi koraci omekšашe kada je stupio na itison. „Samo ću te ispratiti, važi?“, doviknuo je za njom.

Ispratiti?

Ali kada je stigla do ulaznih vrata, zastade. Okrenula se i gledala ga kako prilazi.

„Nisam se snašao u ovome“, reče on. Pogladio se dlanom po celavoj glavi. Kombinezon mu je bio univerzalne

veličine i nadimao mu se u struku, zbog čega je ličio na teletabija. „Nisam hteo da te naljutim“, reče.

„Nisam ljuta; samo sam...“

Ali nije mogla da izgovori reč „povređena“. Mogle bi da joj navru suze na oči. „Sita svega“, reče umesto toga.

„Ne razumem.“

Nije mogla da poveruje u to, zaista. Suoči se s tim: on nema pojma.

„A šta si pokušavao da uradiš tamo unutra?“, upitala ga je, podbočivši se pesnicama. „Zašto si se ponašao onako... čudno sa onim pomoćnikom?“

„Nije on 'onaj pomoćnik'; to je Pjoder Čerbakov, i velika je sreća što ga imam. Vidi: došao je u nedelju! Često to radi. I sa mnom je skoro tri godine, uzgred budi rečeno, pa bih pomislio da ćeš barem znati kako se zove.“

„Tri godine? Šta je bilo sa Enisom?“

„Blagi bože! Enis! Enis je bio pre dva pomoćnika.“

„A“, rekla je.

„Aha“, reče on.

Nije znala zašto je tako razdražljiv. On nikada ne govori o svojim pomoćnicima – niti o bilo čemu drugom, kad smo već kod toga.

„Izgleda da mi je malo teško da ih zadržim“, rekao je. „Možda zato što neupućenima moj projekat ne uliva previše nade.“

To nije bilo nešto što je dotada priznao, mada se Kejt s vremena na vreme pitala. Naprasno joj ga bi žao. Pustila je da joj ruke padnu uz bokove.

„Mnogo sam se potrudio da bih doveo Pjodera u zemlju“, reče on. „Ne znam da li ti je to jasno. Tada je imao samo dvadeset pet godina, ali za njega su čuli svi koji nešto vrede u proučavanju autoimunih bolesti. Sja-jan je. Kvalifikovao se za vizu O-1, a to nije nešto što se često viđa u današnje vreme.“

„Pa, dobro, oče.“

„Viza za izuzetne sposobnosti; eto šta je O-1. To znači da poseduje neku izuzetnu veštinu ili znanje koje nema niko u ovoj zemlji, i da se ja bavim nekim izuzetnim istraživanjem koje opravdava moju potrebu za njim.“

„Svaka čast.“

„Vize O-1 traju tri godine.“

Pružila je ruku i dodirnula ga po podlaktici. „*Naravno* da si zabrinut zbog projekta“, reče, tonom za koji se nadala da će ga ohrabriti. „Ali kladim se da će sve biti u redu.“

„Stvarno tako misliš?“, upita on.

Ona klimnu glavom i dva-tri puta ga trapavo potapša po mišici, što on zasigurno nije očekivao, jer je izgledao kao da se prepao. „Sigurna sam“, rekla je. „Ne zaboravi da doneseš kutiju za sendviče.“

Zatim je otvorila ulazna vrata i izašla na sunce. Na stepenicama su priljubljenih glava sedele dve žene iz *Hrišćana za Budu*. Zbog nečega su se smejale tako glasno da su je primetile tek trenutak kasnije, a onda su se razmakle da je propuste.

Druga glava

.....

DEVOJČICE U SOBI 4 IGRALE SU SE RASKIDA. LUTKA balerina je raskidala s lutkom mornarom. „Izvini, Džone“, rekla je osorno i poslovno – zapravo Džilinim glasom – „ali zaljubljena sam u nekog drugog.“

„U koga?“, upita lutka mornar. Umesto njega govorila je Ema G., držeći ga za struk malene mornarske bluze.

„Ne mogu da ti kažem u koga, pošto ti je on najbolji drug pa bih ti povredila osećanja.“

„E pa to je naprosto glupo“, ukazala je sa strane Ema B. „Sad ionako zna, pošto si rekla da mu je najbolji drug.“

„Ali mogao bi da ima čitavu gomilu najboljih drugova.“

„Ne, ne bi. Ne ako su 'najbolji'.“

„Da, mogao bi. Ja imam četiri najbolje drugarice.“

„E onda si ćaknuta.“

„Kejt! Jesi li čula šta mi je rekla?“

„Šta te briga?“, upita Kejt. Pomagala je Džamiši da skine slikarski mantil. „Kaži joj da je sama ćaknuta.“

„Sama si ćaknuta“, reče Džili Emi B.

„E baš nisam.“

„E baš jesi.“

„E baš nisam.“

„Kejt je rekla da jesi, znači da jesi!“

„Nisam to rekla“, reče Kejt.

„E baš jesi.“

Kejt je zaustila da kaže: „E baš nisam“, ali je to promenila u: „Pa dobro, u svakom slučaju, nisam ja počela.“

Bili su okupljeni u kutku za lutke – sedam devojčica i blizanci Samsonovi, Rejmond i Dejvid. U drugom kutku, svih šest preostalih dečaka bili su zbijeni za peščanim stolom, koji su se dosetili da pretvore u sportsku arenu. Katapultirali su plastičnom kašikom lego kocke u žlebast metalni kalup za žele koji se nalazio na naspramnom kraju. Uglavnom su promašivali, ali kad god bi neko zabeležio pogodak nastala bi provala klicanja, a onda bi ostali počeli da se laktaju i rvu za kontrolu nad kašikom kako bi mogli sami da pokušaju.

Kejt bi trebalo da ode da ih smiri, ali nije to učinila. Neka izbacе malo te energije, računala je. Uostalom, ona nije prava vaspitačica; ona je pomoćnica vaspitačice – ogromna razlika.

Školu za male ljude na Čarls vilidžu osnovala je pre četrdeset pet godina gospođa Edna Darling, koja je još njome rukovođila, a sve njene vaspitačice bile su toliko stare da su im trebale pomoćnice – po jedna svakoj, i dve za zahtevniji razred dvogodišnjaka – jer ko je od

njih mogao očekivati da u svojoj poodmakloj fazi života jurcaju za bandom malih nevaljalaca? Škola je zauzimala podrumski nivo crkve Alojzijas, ali bila je, pretežno, iznad zemlje, tako da su sobe bile sunčane i prijatne, s dvokrilnim vratima što izlaze pravo na igralište. Deo najudaljeniji od vrata bio je odeljen zidom tako da čini zbornicu, gde su starije žene provodile mnogo vremena pijući biljne čajeve i raspravljajući o svom fizičkom propadanju. Ponekad bi se i same pomoćnice usudile da uđu u zbornicu na šolju čaja, ili da se posluže toaletom za nastavničko osoblje, sa umivaonikom i ve-ce šoljom u veličini za odrasle; ali uvek su imale osećaj da prekidaju privatan sastanak i obično se nisu zadržavale, iako su vaspitačice bile srdačne prema njima.

Blago rečeno, Kejt nikada nije nameravala da radi u predškolskom. Međutim, kada je bila na drugoj godini koledža, rekla je svom profesoru botanike da je njegovo objašnjenje fotosinteze „bezveze“. Sve u svemu, na kraju su je zamolili da ode. Brinula se kako će joj otac reagovati, ali pošto je čuo čitavu priču, on je rekao: „Pa, bila si u pravu: i *jeste* bezveze“, i to je bio kraj. Tako da se vratila kući i nije imala šta da radi, dok se nije umešala njena tetka Telma i sredila joj radno mesto u školi. (Tetka Telma je tamo bila u upravnom odboru. Bila je u mnogim odborima.) U teoriji, Kejt je sledeće godine mogla ponovo da se prijavi za prijem na koledž, ali nekako nije. Verovatno je njen otac, čak, bio smetnuo s uma da postoji takva mogućnost, a zacemento mu je bilo lakše da je ima u blizini

da vodi kuću i pazi na mlađu sestru, koja je tada imala samo pet godina, ali je već do krajnjih granica naprezala njihovu vremešnu kućnu pomoćnicu.

Vaspitačica kojoj je Kejt pomagala bila je gospođa Čonsi. (Sve vaspitačice su bile „gospođe“ za svoje pomoćnice.) Bila je to smirena, izrazito gojazna žena koja je vodila računa o četvorogodišnjacima, a time se bavila i pre nego što se Kejt i rodila. Obično se prema njima ophodila s dobroćudnom rasejanošću, ali kada bi se neko od njih ružno ponašao, bilo je: „Konore Ficdžeralde, *vidim* šta radiš!“ i „Ema Grej, Ema Vils: pažnja!“ Mislila je da je Kejt suviše popustljiva prema njima. Ako neko dete ne bi htelo da legne kada dođe Vreme za miran odmor, Kejt bi samo rekla: „U redu, neka ti bude“, i uvređeno otišla trupkajući nogama. Gospođa Čonsi bi joj uputila prekoran pogled a potom rekla detetu: „*Neko* ne radi ono što mu je gospođica Kejt kazala.“ U takvim trenucima, Kejt se osećala kao varalica. Ko je ona da naređuje nekom detetu da dremne? Nema nimalo autoriteta, i sva deca to znaju; kao da je smatraju tek izuzetno visokom, neposlušnijom četvorogodišnjakinjom. Nijednom za svih šest godina u školi učenici je nisu sami oslovili s „gospođice Kejt“.

S vremena na vreme Kejt je razmišljala da potraži posao negde drugde, ali od toga nije bilo ništa. Istini za volju, razgovori za posao nisu joj išli od ruke. A pritom, nije joj padalo na pamet ništa drugo za šta bi bila kvalifikovana.

U njenoj studentskoj spavaonici na koledžu jednom su je uvukli u partiju šaha u zajedničkoj prostoriji. Kejt nije bila naročito vična šahu, ali igrala je smelo, bezobzirno i neuobičajeno, i pošlo joj je za rukom da protivnicu izvesno vreme primorava da se brani. Oko table se okupila manja grupa njenih drugara iz spavaonice da gledaju, ali Kejt nije obraćala pažnju na njih dok nije slučajno čula šta je momak iza nje šapnuo nekome pored sebe: „Ona nema. Nikakav. Plan“, prošaptao je. Što je, zapravo, bilo tačno. Nedugo potom izgubila je partiju.

Sada se često prisećala te primedbe, dok je svakog jutra išla peške u školu. Dok je pomagala deci da izuju čizme, strugala im plastelin ispod noktiju, lepila im flastere na kolena. Dok im je pomagala da opet obuju čizme.

Ona nema. Nikakav. Plan.

ZA RUČAK SU BILI REZANCI U SOSU OD PARADAJZA. Po običaju, Kejt je sedela u čelu jednog stola a gospođa Čonsi u čelu drugog, na drugoj strani trpezarije, a razred je bio podeljen između njih dve. Pre nego što su sele, deca su morala da pokažu ruke, najpre dlanove a zatim i nadlanice, da ih pregledaju Kejt ili gospođa Čonsi. Potom su sva deca sela, a gospođa Čonsi je udarila viljuškom o svoju čašu mleka i uzviknula: „Vreme za molitvu!“ Deca sagoše glave. „Dragi Bože“, rekla je zvonko gospođa Čonsi, „hvala ti što nam daruješ ovu hranu i na ovim svežim dražesnim licima. Amin.“

Deca za Kejtinim stolom smesta poskočiše. „Kejt je držala otvorene oči“, reče Kloi drugima.

Kejt reče: „Pa? Šta s tim, gospođice Svetice?“

Na to se blizanci Samsonovi zakikotaše. „Gospođice Svetice“, ponovio je Dejvid za sebe, kao da hoće to da upamti za ubuduće.

„Ako otvoriš oči za vreme molitve“, reče Kloi, „Bog će misliti da nisi zahvalna.“

„E pa i *nisam* zahvalna“, reče Kejt. „Ne volim testeninu.“

Zavlada zgranuti muk.

„Kako možeš da ne voliš testeninu?“, najzad upita Džejson.

„Smrdi kao pokisao pas“, reče mu Kejt. „Zar nisi primetio?“

„Bljak!“, rekoše svi.

Prineli su lica do tanjirâ i onjušili.

„Jelda?“, upita Kejt.

Deca se pogledaše.

„Jeste“, reče Džejson.

„Kao da su stavili mog psa Frica u veliki stari lonac za rakove i skuvali ga“, reče Antoan.

„Bljak!“

„Ali šargarepe izgledaju dobro“, reče Kejt. Već je žalila što je započela to. „Hajde sada jedite, svi.“

Dvoje-troje dece je uzelo viljuške. Većina nije.

Kejt gurnu ruku u džep na farmerkama i izvadi traku suvog mesa. Uvek je nosila suvo meso, za slučaj da joj ručak

nije po ukusu; bila je izbirljiva što se tiče hrane. Otkinula je parče zubima i počela da ga žvaće. Na svu sreću, suvo meso nije volelo nijedno dete osim Eme V., koja je ionako navalila na testeninu, pa Kejt nije morala da deli.

„Srećan ponedeljak, dečaci i devojčice!“, reče gospođa Darling, dokuckavši do njihovog stola uz pomoć aluminijumskog štapa. Obavezno je u nekom trenutku dolazila u trpezariju za vreme obroka svake grupe, i uvek joj je uspevalo da u pozdrav ubaci odgovarajući dan u nedelji.

„Srećan ponedeljak, gospođu Darling“, promrmljaše deca, dok je Kejt krišom prebacila zalogaj suvog mesa u džep levog obraza.

„Zašto tako malo ljudi jede?“, upita gospođa Darling. (Ništa nije moglo da joj promakne.)

„Rezanci smrde kao pokisao pas“, reče Kloi.

„Kao šta? Bogo moj!“ Gospođa Darling privi naboranu ruku punu staračkih pega na mlohavne grudi. „*Meni* zvuči kao da ste zaboravili Pravilo nečega lepog“, reče. „Deco? Ko može da mi kaže šta je Pravilo nečega lepog?“

Niko nije progovorio.

„Džejsone?“

„Ako ne možeš da kažeš nešto lepo“, promumla Džejson, „nemoj da kažeš ništa.“

„Nemoj da kažeš ništa.‘ Tako je. Može li neko da kaže nešto lepo o našem današnjem ručku?“

Tišina.

„Gospođice Kejt? Možete li *vi* da kažete nešto lepo?“

„Pa, svakako se... sija“, reče Kejt.

Gospođa Darling joj uputi dug, netremičan pogled, ali reče samo: „U redu, deco. Prijatno.“ Pa s mukom otkorača ka stolu gospođe Čonsi.

„Sija se kao sjajan pokisao pas“, prošapta Kejt deci.

Deca vrisnuše od smeha. Gospođa Darling zastade, a onda se okrenu na štapu.

„Oh, uzgred, gospođice Kejt“, reče, „možete li da svratite kod mene u kancelariju danas tokom Vremena za miran odmor?“

„Naravno“, reče Kejt i proguta zalogaj suvog mesa.

Deca se okrenuše prema njoj razrogačenih očiju. Čak su i četvorogodišnjaci znali da nije dobro biti pozvan u kancelariju.

„Mi te volimo“, reče joj Džejson časak kasnije.

„Hvala, Džejsone.“

„Kada ja i moj brat porastemo“, reče Dejvid Samson, „oženićemo se tobom.“

„Pa, hvala vam.“

Onda je pljesnula rukama i rekla: „Znate šta? Danas je za desert sladoled s keksom.“

Deca rekoše „Mm“, ali i dalje zabrinutog izraza na licu.

TEK ŠTO SU POJELI SLADOLED, KADA SE NA VRATIMA trpezarije pojaviše petogodišnjaci, preturajući se jedni preko drugih i ispadajući iz reda. Iz njenog malog omeđenog sveta, Kejt su ličili na glomazne, zastrašujuće divove, iako su pre samo godinu dana bili njeni

četvrtaci. „Idemo, deco!“, doviknu gospođa Čonsi, ustajući s mukom. „Zadržavamo ljude ovde. Zahvalite gospođi Vošington.“

„Hvala, gospođo Vošington“, složno otpevaše deca. Gospođa Vošington, stojeći kod kuhinjskih vrata, osmehnula se i klimnula glavom kao kraljica, pa uvila ruke u kecelju. (Škola za male ljude poklanjala je veliku pažnju manirima.) Četvrtaci stadoše u svojevrstan red i provukoše se mimo petakâ, prezajući i snishodljivo, sa Kejt na začelju. Dok je prolazila pored Džordžine, pomoćnice u sobi 5, promrmljala je: „Moram u kancelariju.“

„Jo!“, reče Džordžina. „E pa srećno.“ Bila je to mlada žena prijatnog lica i rumenih obraza, uveliko trudna s prvim detetom. *Ona* nikada nije morala da ide u kancelariju, Kejt je mogla da se opkladi.

U sobi 4, otključala je ormar za zalihe da izvuče naslagane aluminijumske krevce na kojima deca dremaju. Rasporedila ih je po prostoriji i razdelila ćebad i jastučiće koje deca drže u svojim pregradama, osujetivši kao i obično naum četiri najgovornijije devojčice da spavaju sve zajedno u jednom uglu. Gospođa Čonsi je Vreme za miran odmor obično provodila u zbornici, ali tog dana se posle ručka vratila u sobu 4, da bi se sada smestila za svoj sto i izvukla iz cegera *Baltimor san*. Mora da je čula kada je gospođa Darling pozvala Kejt u kancelariju.

Lijam D. je rekao da mu se ne spava. Isto je govorio svakog dana, a onda je Kejt upravo njega morala da budi iz smrtolike obamrlosti kada bi došlo Vreme za igralište.

Ušuškala ga je ćebetom sa svih strana onako kako on voli – belim flannelskim ćebetom s dve žute pruge, koje je još zvao „ćebencetom“ ako u blizini nije bilo drugih dečaka da ga čuju. Onda je Džili tražila da joj se razveže konjski rep da je šnala ne bi ubadala u glavu kada legne. Kejt joj je gurnula šnalu pod jastuk i rekla: „Zapamti gde je, da bi mogla da je pronađeš kada ustaneš.“ Verovatno će se vratiti na vreme da je podseti, ali šta ako se ne vrati? Šta ako joj kažu da se spakuje i ode? Provukla je prste Džili kroz kosu da je rastrese – meku smeđu kosu svilenkastu na dodir, koja je mirisala na šampon za bebe i bojice. Neće biti tu da pomogne Antoanu da reši svoj mali problem nasilništva; nikada neće saznati kako će Ema B. izaći na kraj s novom sestrom koja u junu stiže iz Kine.

Nije istina da ne podnosi decu. Dopada joj se bar nekolicina. Stvar je samo u tome da ne voli *svu* decu, kao da su jednoobrazni članovi neke mikrofile* ili čega već.

Ali usvojila je veseo ton kada reče gospođi Čonsi: „Vraćam se za tren!“

Gospođa Čonsi joj se samo nasmešila (ne sluteći ništa? sažaljivo?) i okrenula list novina.

Kancelarija gospode Darling nalazila se pored sobe 2, gde su bila toliko mala deca da su spavala na podnim jastucima umesto na krevecima, jer bi inače mogla da se skotrljaju. Soba im je bila zamračena, videlo se kroz

* Mikrofile – biljke sitnog lišća. (Prim. prev.)

jednu jedinu staklenu ploču u vratima, i iz nje kao da je izbijala napeta, svrsishodna tišina.

Staklo u vratima gospođe Darling otkrivalo je gospođu Darling za stolom, kako razgovara telefonom dok prelistava hrpu hartija. Međutim, čim je Kejt pokucala, ona se brzo oprostila i prekinula vezu. „Uđite“, rekla je.

Kejt uđe i sede na stolicu ravnog naslona okrenutu ka stolu.

„Konačno smo dobili procenu za zamenu onog zamrlijanog itisona“, reče joj gospođa Darling.

„Ha“, reče Kejt.

„Međutim, pitanje je *zašto* je zamrljan? Očito je da nešto curi, a dok ne shvatimo šta je nema smisla postavljati novi itison.“

Kejt na to nije imala šta da kaže.

„Dobro“, reče gospođa Darling. „Toliko o tome.“

Vešto je poravnala papire i stavila ih u fasciklu. Zatim je posegnula za drugim fasciklom. (Kejtinom fasciklom? Zar Kejt ima fasciklu? Šta, pobogu, može da bude u njoj?) Otvorila ju je i nakratko proučavala gornji list hartije, a onda se zagledala u Kejt preko okvira naočara. „Dakle“, reče. „Kejt. Pitam se. Kako biste, tačno, ocenili svoj učinak ovde?“

„Moj šta?“

„Svoj učinak u Školi za male ljude. Svoje vaspitačke sposobnosti.“

„Aha“, reče Kejt. „Ja, ne bih znala.“

Nadala se da će to proći kao odgovor, ali kada je vide-la da gospođa Darling i dalje sa očekivanjem pilji u nju, dodala je: „Hoću reći, ja nisam prava vaspitačica. Ja sam pomoćnica.“

„Da?“

„Ja samo pomažem.“

Gospođa Darling je i dalje zurila u nju.

„Ali čini mi se da mi ne ide loše“, reče Kejt konačno.

„Da“, reče gospođa Darling, „i ne ide vam, uglavnom.“

Kejt se trudila da ne izgleda iznenađeno.

„Ja bih rekla, u stvari, da su deca prilično očarana vama“, reče gospođa Darling.

U vazduhu su nemo visile reči „iz nekog tajanstvenog razloga“.

„Nažalost, ne verujem da i roditelji dele njihovo mišljenje.“

„Oh“, reče Kejt.

„Već smo imali ovaj problem, Kejt. Sećate li se?“

„Aha, sećam se.“

„Vi i ja smo vodile neke rasprave o tome. Neke vrlo ozbiljne rasprave.“

„Tako je.“

„Trenutno je u pitanju gospodin Krozbi. Džamišin otac.“

„Šta s njim?“, upita Kejt.

„Kaže da je razgovarao s vama u četvrtak.“ Gospođa Darling uze gornji list papira i ponovo namesti naočare da proverí. „U četvrtak ujutru, kada je doveo Džamišu

u školu. Rekao vam je da bi voleo da porazgovarate o tome što Džamiša sisa palac.“

„Što sisa prste“, ispravila ju je Kejt. Džamiša je imala naviku da sisa dva srednja prsta, dok joj mali prst i kažiprst štrče uvis sa obe strane kao znak za „volim te“ u znakovnom jeziku. Kejt je to već viđala nekoliko puta. Isto je, prošle godine, radio Beni Mejo.

„Što sisa prste; u redu. Zamolio vas je da je prekinete kad god je uhvatite u tome.“

„Sećam se.“

„A sećate li se šta ste mu odgovorili?“

„Rekla sam da ne treba da brine.“

„Je li to sve?“

„Rekla sam da će sigurno prestati sama, pre ili kasnije.“

„Rekli ste...“ I tu gospođa Darling počne da čita naglas s lista hartije. „Rekli ste: 'Svi su izgledi da će uskoro prestati, čim joj prsti toliko porastu da iskopa oba oka.'“

Kejt se nasmeja. Nije znala da je bila tako duhovita.

Gospođa Darling upita: „Šta mislite da je gospodin Krozbi pomislio na to?“

„Otkud bih *ja* znala šta je pomislio?“

„Pa, mogli biste pokušati da pogodite“, reče gospođa Darling. „Ali zašto vam ja ne bih jednostavno rekla. Pomislio je da ste...“ Opet je čitala naglas. „...neozbiljni i neučtivi.“

„Oh.“

Gospođa Darling spusti list. „Jednoga dana“, rekla je, „mogu da vas zamislim kao pravu-pravcatu vaspitačicu.“

„Stvarno?“

Kejt nikada nije primetila da tu zaista može da se gradi karijera. Svakako bar dotada nije bilo nikakvih dokaza za to.

„Vidim vas kako upravljate učionicom, jednom kada sazrite“, reče gospođa Darling. „Ali kada kažem 'sazrite', Kejt, ne mislim samo kada budete stariji.“

„O. Ne.“

„Hoću da kažem da treba da razvijete neke društvene veštine. Malo takta, malo odmerenosti, malo diplomatije.“

„Dobro.“

„Razumete li uopšte o čemu govorim?“

„Takt. Odmerenost. Diplomacija.“

Gospođa Darling ju je kratko pomno posmatrala. „Jer u suprotnom“, reče, „ne mogu baš da zamislim da ćete ostati u našoj maloj zajednici, Kejt. *Volela* bih da zamislim. *Volela* bih da vas zadržim zbog vaše drage tetke, ali hodate po vrlo tankom ledu; htela sam to da vam stavim do znanja.“

„Razumela“, reče Kejt.

Gospođa Darling kao da nije bila uverena, ali nakon kratke stanke reče: „U redu, Kejt. Ostavite otvorena vrata kada odete, molim vas.“

„Nema frke, gospođo D.“, reče joj Kejt.

„MISLIM DA SAM DOBILA USLOVNU KAZNU“, POVERILA se Kejt pomoćnici trećaka. Stajale su na igralištu i nadgledale klackalice da neko ne bi nastradao.

Natali upita: „Zar nisi već bila na uslovnoj kazni?“

„Oh“, reče Kejt. „Možda si u pravu.“

„Šta si ovoga puta uradila?“

„Uvredila sam roditelja.“

Natali iskrivi lice. O roditeljima su sve imale isto mišljenje.

„Jednog ludaka kontrol-frika od tate“, reče Kejt, „koji neprestano pokušava da pretvori svoje dete u malu gospođicu Savršenu.“

Ali upravo tada stiže Adam Barns sa svoja dva druga, pa se okanula teme. (Uvek kada je Adam bio u blizini, trudila se da ostavi utisak bolje osobe nego što zaista jeste.) „Šta ima?“, upita on, a Natali reče: „Oh, ništa posebno“, dok mu se Kejt samo tupavo iscerila i zabila ruke u džepove farmerki.

„Gregori se nadao da će moći malo da se klacka“, reče Adam. „Rekao sam mu da će možda neko od starijih hteti da ga pusti.“

„Naravno!“, reče Natali. „Doni“, doviknula je, „možeš li da pustiš Gregoriju malo na klackalicu?“

Ne bi to učinila ni za koga osim za Adama. Deca treba da uče da čekaju – čak i dvogodišnjaci. Kejt začkilji u nju, a Doni reče: „Ali tek sam se popeo!“

„Pa dobro, onda“, umešao se Adam. „To onda ne bi bilo fer. Ne bi voleo da budeš nefer prema Doniju, zar ne, Gregori?“

Ali činilo se da Gregori *želi* da bude nefer. Navreše mu suze na oči i brada počeo da mu podrhtava.